

Για ένα νέο ξεκίνημα της Ελλάδας

Του ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗ*

Η προσπάθεια ανάταξης της χώρας από την κρίση θα είναι μακροχρόνια, απαιτεί ολοκληρωμένο σχέδιο, με ιεράρχηση στόχων, συνέπεια και επιμονή στις επιδιώξεις, αλλά, κυρίως, αποδοχή από όλους της νέας δυσκολίας πραγματικότητας, που εμείς δημιουργήσαμε. Το νέο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης αποτελεί ένα σημαντικό πρώτο βήμα σε μια μακρά πορεία προς την κατεύθυνση της δημοσιονομικής εξυγίανσης, της απελευθέρωσης των δημιουργικών παραγωγικών δυνάμεων και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας.

Η χώρα μας αντιμετωπίζει ένα μεγάλο έλλειμμα διεθνούς αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης, μια σημαντική δημοσιονομική εκτροπή, ένα διευρυμένο έλλειμμα ανταγωνιστικότητας και την απειλή να διολισθήσει σε παρατεταμένη οικονομική κρίση και ύφεση. Κυρίως, όμως, βρίσκεται, τελευταία, αντιμέτωπη με μια πρωτοφανή, διεθνή, κερδοσκοπική επίθεση, που εδράζει, σε μεγάλο βαθμό, στο μέγεθος των ανισορροπιών, που δημιουργήσαμε, αλλά, κυρίως, στο ότι η χώρα μας δεν θα έχει τη δύναμη και τη θέληση να αναλάβει την ευθύνη για να βγει από το αδιέξοδο. Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης, αν έχουν συνέχεια και συνέπεια, θα αντιστρέψουν το αφορητό διεθνές κλίμα, αν και η διεθνής κερδοσκοπία ενθαρρύνεται από το ατελές ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο αλληλεγγύης και τον περιορισμένο ρόλο της ΕΚΤ στην αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων.

Η αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων απαιτεί τολμηρές πολιτικές πρωτοβουλίες και ανάληψη κινδύνων, ειλικρινή ενημέρωση, χωρίς ωριαιοποιήσεις και πολιτικές σκοπιμότητες, κοινωνικές συναινέσεις πάνω στα νέα δεδομένα, με αλλαγή νοοτροπίας και συστράτευση όλων των παραγωγικών δυνάμεων.

Είναι κρίσιμο να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα με δικές μας πρωτοβουλίες, χωρίς εξωτερική εποπτεία και επιτροπεία, χωρίς ξένα δάνεια και ευρωμόλογα σχεδιασμένα μόνο για τη σωτηρία μας, χωρίς συμβιβασμούς και ταπεινώσεις, προσπιζόμενοι το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό μας επεγύμνασμα, την ανεξαρτησία και την αξιοπρέπεια μας. Ο άλλος δρόμος θα είναι οδυνηρός, αφήνοντας βαθύ στίγμα για δεκαετίες σε εμάς και τα παιδιά μας και θα οπισθοδρομήσει τη χώρα και τη εθνική της συμφέροντα πολλά χρόνια πίσω.

Το μεγάλο δημοσιονομικό έλλειμμα και το χρέος στραγγαλίζουν σιγά σιγά το μέλλον της οικονομίας, στερούν από την ανάπτυξη πόρους, γι' αυτό οφείλουμε να το αντιμετωπίσουμε αποφασιστικά, σήμερα, ως το σπουδαιότερο αναπτυξιακό μέτρο, ως την αποτελεσματικότερη πρωτοβουλία για την πραγματική προώθηση των συμφερόντων των ασθενέστερων στρωμάτων, μακριά από λαϊκισμούς και καταστροφικές ιδεοληψίες.

Το υπερβολικό ασφάλιστρο κινδύνου για δανεισμό (spread) που πληρώνουμε σήμερα (350 μονάδες βάσης πάνω από τη Γερμανία και 230 μονάδες βάσης πάνω από την Πορτογαλία), σε συνδυασμό με την πιθανή μελλοντική αυξητική πορεία των διεθνών επιτοκίων, δημιουργούν, με τα σημερινά δεδομένα, εκρηκτική ανοδική δυναμική για το δημόσιο χρέος και τους τόκους. Οι τόκοι θα απορροφούν σταδιακά όλο και περισσότερους πόρους από τον προϋπολογισμό, που θα μπορούσαν να κατευθυνθούν στις δημόσιες επενδύσεις και στην κοινωνική πολιτική, ενώ θα καθιστούν αναγκαία την εφαρμογή όλο και αυστηρότερης δημοσιονομικής πολιτικής, βαθαίνοντας έτσι την ύφεση, την ανεργία, τις κοινωνικές εντάσεις και τον οικονομικό φαύλο κύκλο.

Με βάση κάποιους προσωπικούς, ενδεικτικούς υπολογισμούς, αν δεν μειωθεί, σημαντικά, το ασφάλιστρο κινδύνου, οι επιπρόσθετοι τόκοι, που θα απαιτούνται για την εξυπηρέτηση του χρέους, πιθανόν να προσεγγί-

Καλούμαστε να αλλάξουμε νοοτροπία στο πλαίσιο μιας νέας εθνικής αυτογνωσίας, μακριά από ιδεοληψίες και τις εμμονές του χθες. Η χρεοκοπία δεν είναι μόνο οικονομική, είναι και γενικότερα του θεσμικού, κοινωνικού και πολιτικού προτύπου.

Νικόλαος Καραμούζης

Η δημοσιονομική εκτροπή οφείλεται, κυρίως, στην εκρηκτική αύξηση των δαπανών από 42,9% του ΑΕΠ το 2006 σε 52% του ΑΕΠ το 2009.

σουν τα 22 δισ. περίπου για την πενταετία. Αν, δε, τα διατραπεζικά επιτόκια σε ευρώ, όπως της, αυξηθούν, η επιπρόσθετη επιβάρυνση μπορεί να φτάσει τα 12-13 δισ. για την πενταετία. Αντιλαμβανόμεστε όλοι γιατί το ουσιαστικότερο αναπτυξιακό και σταθεροποιητικό μέτρο είναι η μείωση του χρέους και κυρίως του ασφαλιστικού κινδύνου.

Επιπλέον, η ανησυχία των αγορών για την πιστοληπτική ικανότητα του δημόσιου τομέα τροφοδοτεί την αβεβαιότητα. Σε τέτοιο περιβάλλον, οι εγχώριες καταναλωτικές και επενδυτικές δαπάνες αναβάλλονται, ξένες επενδύσεις απομακρύνονται, επιταχύνοντας, έτσι, τη διαδικασία της ύφεσης. Παράλληλα, η εγχώρια ρευστότητα κατευθύνεται σταδιακά στο εξωτερικό μέσω εκροής κεφαλαίων, που σε συνδυασμό με την κερδοσκοπία και τη στενότητα στη διατραπεζική αγορά χρήματος, που επιταχύνεται από τη σημαντική μείωση της έκθεσης ξένων τραπεζών στην Ελλάδα, δημιουργούν πιστωτική ασφυξία στο τραπεζικό σύστημα. Αποτέλεσμα θα είναι η ραγδαία αύξηση των επιτοκίων και η πιστωτική απομόχλευση. Η ύφεση και η ανεργία, σε αυτή την περίπτωση, θα έχουν μεγάλη διάρκεια και βάθος.

Να σημειωθεί ότι με τις επικρατούσες συνθήκες και τις υποβαθμίσεις από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης περιορίζονται, επίσης, οι δυνατότητες συναλλαγών καθώς και άντλησης κεφαλαίων από τις ελληνικές τράπεζες και τις επιχειρήσεις στις διεθνείς αγορές, απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, του διεθνούς εμπορίου και της διεθνούς μας παρουσίας. Παράλληλα, το Δημόσιο και οι τράπεζες ανταγωνίζονται στις εγχώριες αγορές για την περιορισμένη ρευστότητα. Προκύπτουν, έτσι, ανερχόμενα επιτόκια καταθέσεων και δανεισμού με τους δανειζόμενους, επιχειρήσεις και νοικοκυριά,

να επιβραδύνουν ή να αναβάλλουν τις επενδυτικές ή καταναλωτικές τους δαπάνες, ενώ θα σημειωθεί, επιπρόσθετως, αύξηση των επισφαλειών και αδυναμία αποπληρωμής τραπεζικών υποχρεώσεων. Ένας καταστροφικός φαύλος κύκλος θα τεθεί σε λειτουργία για τις τράπεζες, για τους δανειζόμενους και τελικά για την πραγματική οικονομία. Αυτή η κλασική υποκατάσταση του ιδιωτικού τομέα από το Δημόσιο (crowding-out effect) υπονομεύει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της χώρας και οδηγεί σε συνθήκες μονιμότερης αποεπένδυσης και μαρασμού. Επιπρόσθετως, οι ελληνικές τράπεζες δεν θα είναι ανταγωνιστικές σε σχέση με αντίστοιχες ξένες, που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και στη ΝΑ Ευρώπη. Σταδιακά, ο ρόλος και η αξία τους θα υποβαθμίζεται, υπονομιούνται τις προοπτικές εξωστρέφειας και ανάπτυξης της οικονομίας.

Ο μόνος δρόμος που απομένει για να αντιμετωπίσουμε την κρίση, διότι δεν διαθέτουμε πια τα εργαλεία του επιτοκίου και της συναλλαγματικής ισοτιμίας λόγω συμμετοχής μας στην Ευρωζώνη, είναι η αντιμετώπιση της δημοσιονομικής εκτροπής, οι βαθιές μεταρρυθμίσεις στο κράτος, στις ΔΕΚΟ, στον τομέα της υγείας, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και την κοινωνική πολιτική, παράλληλα με την άρνηση της επιχειρηματικότητας, των ιδιωτικών επενδύσεων, της οικονομικής εξωστρέφειας, της προσέλευσης ξένων παραγωγικών επενδύσεων. Η δημοσιονομική εκτροπή οφείλεται, κυρίως, στην εκρηκτική αύξηση των δαπανών από 42,9% του ΑΕΠ το 2006 σε 52% του ΑΕΠ το 2009. Αρα, η προσέγγιση του προβλήματος δεν μπορεί να στηριχτεί μόνο σε επιπρόσθετες αντιαναπτυξιακές φορολογικές επιβαρύνσεις, αλλά και σε σημαντική μείωση και των δαπανών.

Είναι μονόδρομος για την έξοδο από την ύφεση και την κρίση να συνδυάσουμε τη δημοσιονομική προσαρμογή με βαθιές μεταρρυθμίσεις, με ιδιωτικές επενδύσεις και ένα νέο εξωστρεφές αναπτυξιακό πρότυπο. Το κράτος δεν έχει πια περιθώρια να ηγηθεί της αναπτυξιακής διαδικασίας. Αυτό το τρίπτυχο διασφαλίζει τη σταθερή ανάπτυξη και ευημερία και είναι, τελικά, ουσιαστική προϋπόθεση για την επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης. Οφείλουμε να αποδεχθούμε ότι και το ιδιωτικό είναι εθνικό. Αυτή θα είναι μία μεγάλη αλλαγή.

Είναι γνωστό ότι η συνεισφορά του κρατικού προϋπολογισμού στο συνταξιοδοτικό σύστημα αυξήθηκε από 8,9 δισ. ευρώ το 2005 σε 15,8 δισ. το 2009 (6,6% του ΑΕΠ) με εκρηκτική μελλοντική δυναμική. Εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πως οι επιπρόσθετες επιπτώσεις από τη γήρανση του ελληνικού πληθυσμού στις δημόσιες δαπάνες θα είναι για τα επόμενα 40 χρόνια 12,5 εκατομμύρια μονάδες του ΑΕΠ για την Ελλάδα έναντι 2,8 μονάδων στην Ευρωζώνη, αντί-

στοιχα. Δηλαδή, έχουμε μπροστά μας ένα τεράστιο ζήτημα να αντιμετωπίσουμε.

Δεν μπορούμε, επίσης, να συνεχίσουμε με τον ΟΣΕ να έχει ετήσιο έλλειμμα ένα δισεκατομμύριο ευρώ (!), έσοδα μόνο 130 εκατ. και χρέος κοντά στα 10 δισ., και την ΕΡΤ να έχει 200 εκατ. έλλειμμα το χρόνο, ενώ 5.000 (!) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, 135 νοσοκομεία και πάνω από 2.000 δήμους και δημοτικές και άλλες επιχειρήσεις να επιβαρύνουν ανεξέλεγκτα, μέσα σε ένα λογιστικό χάος, με τα διευρυνόμενα ελλείμματά τους τον Έλληνα φορολογούμενο. Το «αλλάζουμε ή βουλιάζουμε» πρέπει να αποκτήσει ουσιαστικά συγκεκριμένο περιεχόμενο με χρονοδιάγραμμα με μορφή, που η αγορά μεταφράζει σε πειστική δέσμευση για ανάκτηση της χαμένης μας αξιοπιστίας. Πρέπει να περιορίσουμε τις ΔΕΚΟ, που είναι κοινωνικά και οικονομικά αναποτελεσματικές, να επιβάλουμε οικονομική πειθαρχία, έλεγχο, διαφάνεια και λογοδοσία.

Αλλά, κατά τη γνώμη μου, η πιο δύσκολη πρόκληση είναι η αλλαγή στη νοοτροπία μας και η αντιμετώπιση των κοινωνικών παθογενειών. Καλούμαστε να υλοποιήσουμε ένα οδυνηρό, μακροχρόνιο πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής προσαρμογής, που κατά βάθος δεν το πιστεύουμε και δεν είμαστε προετοιμασμένοι ως κοινωνία, πλούσιοι και φτωχοί, ως πολιτικό σύστημα να το αποδεχτούμε. Καλούμαστε να αλλάξουμε νοοτροπία στο πλαίσιο μιας νέας εθνικής αυτογνωσίας, μακριά από ιδεοληψίες, την αμεριμνησία και τις εμμονές του χθες. Η χρεοκοπία δεν είναι μόνο οικονομική, είναι και γενικότερα του θεσμικού, κοινωνικού και πολιτικού προτύπου πάνω στο οποίο κτίστηκαν οι κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις και πρακτικές.

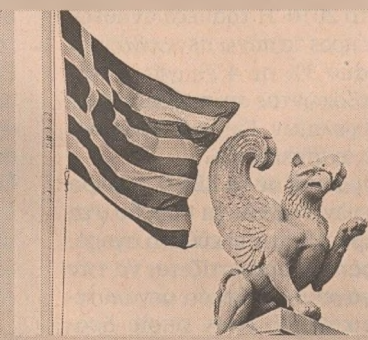
Για όλα τα κακά του τόπου δεν μπορεί πια να φταίει συνεχώς το μεγάλο κεφάλαιο, μόνον οι άλλοι, μόνον οι ξένοι. Δεν μπορούμε να συνεχίσουμε, κοροϊδεύοντας συνεχώς τον κόσμο, τις αγορές και τους εταίρους μας. Αυτό εννοούσαν και οι τελευταίοι με τη φράση «the game is over».

Εδώ που φτάσαμε, δεν πρέπει να έχουμε αυταπάτες. Χωρίς επανεκκίνηση της οικονομίας και οικονομική ανάπτυξη δεν υπάρχει μονιμότερη αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος με άμβλυση των κοινωνικών επιπτώσεων. Βασικός πυλώνας για το τελευταίο είναι η οικονομική εξωστρέφεια, οι ιδιωτικές επενδύσεις, η προσέλκυση ξένων επενδυτικών κεφαλαίων. Αλλά για να υλοποιήσουμε μια τέτοια στρατηγική, θα πρέπει πρώτα να την πιστέψουμε και να την υιοθετήσουμε, μετατρέποντάς τη σε βασικό πολιτικό και οικονομικό στόχο.

* Αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος ομίλου Eurobank EFG, καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς, Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Διοικητικής Τραπεζικής.

Δημιουργία τριών Εθνικών Συμβουλίων με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα

Για την προώθηση των παραπάνω πρωτοβουλιών και για την κινητοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων, προτείνω τη δημιουργία τριών Εθνικών Συμβουλίων με σημαντική συμμετοχή φορέων και προσωπικοτήτων του ιδιωτικού τομέα, που θα αναλάβουν και θα δεσμευθούν σε συνεργασία με την κυβέρνηση, το αργότερο εντός τριών μηνών, να επεξεργαστούν και να παρουσιάσουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο, έναν νέο οδικό χάρτη με στόχους, μέτρα, προϋποθέσεις και χρονοδιάγραμμα για τη διαμόρφωση ενιαίας εθνικής στρατηγικής σε τρεις τομείς: α) την ανάδειξη και προώθηση της οικονομικής εξωστρέφειας της χώρας, β) την άρνηση των ιδιωτικών επενδύσεων μετά εννέα

συνεχόμενα τρίμηνα πτωτικής πορείας και την προσέλκυση ξένων παραγωγικών κεφαλαίων και γ) τη ριζική αναδιάρθρωση και αποτελεσματική οικονομική λειτουργία του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Ας μην ξεχνάμε, επίσης, πως το

τραπεζικό μας σύστημα είναι ο μεγαλύτερος Έλληνας επενδυτής στην νοτιοανατολική Ευρώπη την τελευταία 20ετία, με επενδύσεις κοντά στα 50 δισ. ευρώ, 45 χιλιάδες εργαζόμενους και 3.500 υποκαταστήματα σε 10 χώρες. Η στρατηγική επέκτασης των τραπεζών στις χώρες της Νότιας, Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης αποτελεί τον σπουδαιότερο άξονα εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής και υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να αξιολογείται. Για να έχουμε ένα νέο ξεκίνημα πρέπει όλοι, κοινωνία, τράπεζες, επιχειρήσεις, να συστρατευθούμε σε μια κοινή προσπάθεια. Δεν μπορούμε να κάνουμε νέο ξεκίνημα έχοντας τους μισούς «απέναντι» από τους υπόλοιπους μισούς. Δεν

μπορεί για όλα να φταίει οι τράπεζες, που παρά τις ενστάσεις της κοινωνίας για τη συμμετοχή τους, έχουν συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου, κυρίως έχουν την πρόθεση και τη δέσμευση να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της νέας εποχής. Δεν υπάρχουν, πλέον, περιθώρια στείρων αντεγκλήσεων και ανταγωνισμών. Κράτος, κοινωνία και επιχειρηματικός τομέας οφείλουν να συμπλεύσουν προς έναν κοινό στόχο για την έξοδο από την κρίση και με κοινή στρατηγική για την ενεργοποίηση ενός νέου κύκλου διατήρησης ανάπτυξης και ευημερίας. Αντί για αργό θάνατο, ένας νέος κύκλος αισιοδοξίας και ζωής να επικρατήσει στον τόπο μας.

Η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης

Αριθμός καταστημάτων	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	EUROBANK EFG	ALPHA BANK	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	11	-	-	49
ΑΛΒΑΝΙΑ	30	-	47	45
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	284	221	120	101
ΚΥΠΡΟΣ	18	4	37	15
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	-	130	-	56
ΠΟΛΩΝΙΑ	-	330	-	-
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	152	305	200	186
ΣΕΡΒΙΑ	203	130	167	47
ΣΚΟΠΙΑ	65	-	25	-
ΤΟΥΡΚΙΑ	461	43	-	-

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μετά το σοκ του 2009 οι τράπεζες ελπίζουν φέτος σε καλύτερες μέρες

Ανάκαμψη στη ΝΑ Ευρώπη αποκλιμακώνει μέρος των πιέσεων που δέχονται

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ**

Σημαντική βελτίωση των οικονομικών συνθηκών στις χώρες της ευρύτερης περιοχής της νοτιοανατολικής Ευρώπης αναμένουν οι τράπεζες το 2010 μετά το σοκ της περσινής χρονιάς και την απότομη προσγείωση των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης.

Ήδη, διεθνείς οίκοι αξιολόγησης αναθεωρούν προς υπηλότερα επίπεδα τις προβλέψεις και τις αξιολογήσεις τους για πολλές χώρες της περιοχής και οι εγχώριες τράπεζες προσδοκούν όχι μόνον εκτόνωση των πιέσεων αλλά και βελτίωση των αποτελεσμάτων από τις δραστηριότητες στις χώρες της περιοχής. Σημειώνεται ότι οι τέσσερις μεγάλες τράπεζες (Εθνική, Eurobank, Alpha και Πειραιώς) διαθέτουν περίπου 3.500 καταστήματα και απασχολούν περισσότερους από 46.000 εργαζομένους σχεδόν σε όλες τις χώρες της Βαλκανικής, στην Τουρκία, την Ουκρανία, την Πολωνία και την Αίγυπτο. Συνολικά το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό ξεπερνά τα 50 δισ. ευρώ και αντιστοιχεί περίπου στο 14% του συνολικού ενεργητικού του ελληνικού πιστωτικού συστήματος.

Το 2009, το κύμα των επιπτώσεων της κρίσης που δοκίμασε τις

μεγάλες ευρωπαϊκές οικονομίες, έφτασε και στις αναπτυσσόμενες χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, οδηγώντας σε βίαιη υποχώρηση του ΑΕΠ: κατά 6% υποχώρησε το ΑΕΠ της Ρουμανίας, 4,8% της Βουλγαρίας, ενώ κατά 6,2% συρρικνώθηκε το ΑΕΠ της Τουρκίας. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα

Στο 9μηνο οι δραστηριότητες εκτός Ελλάδος συνεισέφεραν το 25% των κερδών των τεσσάρων μεγάλων τραπεζών.

εκτιμά πως για τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Σκόπια, Μαυροβούνιο, Σερβία και Ρουμανία), το 2009, η μείωση του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί στο 5,4%, προβλέπει ανακάμψη της τάξης του 1,2% για την εφετινή χρονιά, ενώ για το 2011 η αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει στο 2,6%.

Η κακή κατάσταση των οικονομικών είχε άμεση επίπτωση στο τραπεζικό σύστημα αφού τα δάνεια σε καθυστέρηση αυξήθηκαν στο 10,6% (από 4,5%) στη Ρου-

μανία, στο 6,3% (από 2,4%) στη Βουλγαρία, ενώ στην Τουρκία οι καθυστερήσεις σημείωσαν αισθητά χαμηλότερη αύξηση καθώς ανήλθαν στο 5,4% από 3,5%.

Στελέχη τραπεζών υπογραμμίζουν ότι χώρες όπως η Ρουμανία ή η Βουλγαρία αντέδρασαν γρήγορα στη νέα κατάσταση και, παρά την πολιτική αστάθεια, τελικά σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς κατάφεραν να σταθεροποιήσουν την κατάσταση, να πείσουν τη διεθνή κοινότητα για την αποφασιστικότητά τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και πλέον επανέρχονται σε θετική πορεία. Η ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας συμπαρασύρει και τη ΝΑ Ευρώπη.

Η ανάκαμψη της περιοχής θα δώσει μεγάλη ανάσα στις εγχώριες τράπεζες καθώς θα αποσύρει τις πιέσεις από ένα μεγάλο μέτωπο: αυτό της έκθεσης στη ΝΑ Ευρώπη. Υπενθυμίζεται ότι, μεσούσης της κρίσης, πολλοί αναλυτές υπογράμιζαν τους κινδύνους για τις ελληνικές τράπεζες από την ισχυρή παρουσία στις γειτονικές χώρες και μάλιστα ορισμένοι παρουσάζαν σενάρια... ολοκληρωτικής καταστροφής.

Στελέχη τραπεζών σημειώνουν ότι ήδη στο τρίτο τρίμηνο του 2009 υπήρξε σημαντική βελτί-

ση των μεγεθών των τραπεζών από τις δραστηριότητες στην περιοχή, με αύξηση του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου, των εσόδων και της κερδοφορίας. Σημειώνεται ότι στο εννεάμηνο οι δραστηριότητες εκτός Ελλάδος συνεισέφεραν το 25% της κερδοφορίας των τεσσάρων μεγάλων εγχώριων τραπεζών. Προσθέτουν ότι, το 2010, η συνεισφορά των διεθνών δραστηριοτήτων στη συνολική κερδοφορία θα ενισχυθεί σημαντικά, ως αποτέλεσμα της σημαντικής βελτίωσης των συνθηκών στις οικονομίες της ΝΑ Ευρώπης αλλά και της επιδείνωσης των συνθηκών στην εγχώρια αγορά.

Σημειώνουν ακόμα ότι τα επόμενα χρόνια οι δραστηριότητες στις γειτονικές χώρες είναι αυτές που θα κάνουν τη μεγάλη διαφορά στα αποτελέσματα των εγχώριων τραπεζών, καθώς τα περιθώρια ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών και του τραπεζικού συστήματος είναι τεράστια. Από την ανάπτυξη της περιοχής, μεγάλες είναι οι προσδοκίες όχι μόνο για τις εγχώριες τράπεζες αλλά και για χιλιάδες επιχειρήσεις και ευρύτερα για την εγχώρια οικονομία.

jpapadogiannis@kathimerini.gr

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΑΠΑΣΧΟΛΗ

46.250

θέσεις εργασίας οι τέσσερις μεγάλες τράπεζες στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Από το 2009, οι τράπεζες αυτές έχουν προσλάβει 19.500 εργαζομένους.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

3.482

είναι το πλήθος των καταστημάτων (δίκτυο) των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης. Τα περισσότερα καταστήματα ανήκουν στην Alpha Bank και η Eurobank.

ΕΚΘΕΣΗ

22%

το ποσοστό έκθεσης των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το ποσοστό αυτό είναι το υψηλότερο μεταξύ των τραπεζών της περιοχής. Η έκθεση αυτή είναι το αποτέλεσμα της επέκτασης των δραστηριοτήτων των τραπεζών στην περιοχή.

ΤΟΥΡΚΙΑ

2,5%

το ποσοστό έκθεσης των ελληνικών τραπεζών στην Τουρκία. Η έκθεση αυτή είναι το αποτέλεσμα της επέκτασης των δραστηριοτήτων των τραπεζών στην Τουρκία. Το ποσοστό αυτό είναι το υψηλότερο μεταξύ των τραπεζών της περιοχής. Η έκθεση αυτή είναι το αποτέλεσμα της επέκτασης των δραστηριοτήτων των τραπεζών στην Τουρκία.

Οικονομίες δύο ταχυτήτων με αργή αλλά σταθερή βελτίωση στα Βαλκάνια

Όλες οι βαλκανικές χώρες πλιν της Βουλγαρίας βρίσκονται φέτος σε καλύτερη, από πλευράς οικονομίας, θέση απ' ό,τι πριν από ένα χρόνο. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει η τελευταία παγκόσμια έρευνα του αμερικανικού ιδρύματος Heritage Foundation που δημοσιεύθηκε στη Wall Street Journal την εβδομάδα που πέρασε. Η Αλβανία, μάλιστα, κατέλαβε την πρώτη θέση στη λίστα των βαλκανικών χωρών (την 68η στον κόσμο, έναντι 94ης πέρυσι, επί συνόλου 168 χωρών), η οποία καταρτίζεται με βάση την ελευθερία στο επιχειρείν, το εμπόριο, τα δημοσιονομικά, τις κρατικές δαπάνες, τη νομισματική, επενδυτική και εργασιακή ελευθερία, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και το επίπεδο της διαφθοράς. Αντίθετα, Βοσνία - Ερζεγοβίνη και Σερβία κατετάγησαν στις 55 «πιο ανελεύθερες» χώρες. Η δε Βουλγαρία υποχώρησε 19 θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη. Και το Μαυροβούνιο, παρότι παραμένει αρκετά πίσω, κατέγραψε τη μεγαλύτερη πρόοδο, βελτιώνοντας την κατάταξή του από την 94η στην 68η θέση.

Για την ευρύτερη περιφέρεια της νοτιοανατολικής Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανοικοδόμησης και Ανάπτυξης (EBRD) αναθεώρησε πρόσφατα προς τα πάνω τις προβλέψεις της. Επεσήμανε, πάντως, ότι θα υπάρξουν σημαντικές αποκλίσεις. Ενδεικτικά, πάλι η Αλβανία θα επιδείξει τη μεγαλύτερη αντοχή στις δυσχερείς συνθήκες διεθνώς, με την οικονομία της να αναπτύσσεται κατά 2% φέτος και κατά 3,9% το 2011. Για το 2009, εκτιμάται ότι κατέγραψε ρυθμό ανάπτυξης 4,3%. Υποτονικά θα παραμείνει η ανάπτυξη για τη Βοσνία, στο 0,6%, με την οικονομία της να εκτιμάται ότι συρρικνώθηκε κατά 4,4% το 2009 και ότι θα αναπτυχθεί κατά 1,9% το 2011.

Σερβία και FYROM ενδεχομένως να επωφεληθούν από την ανάκαμψη των τιμών στα μέταλλα και να βιώσουν σταθερή ανάπτυξη

Στην κατάταξη του Heritage Foundation η Αλβανία καταλαμβάνει την πρώτη θέση μεταξύ των βαλκανικών οικονομιών. Η διαφήμιση της φωτογραφίας, από στάση λεωφορείου στα Τίρανα, ίσως εξηγήσει το πώς επιτεύχθηκε αυτή η διάκριση.

τη διετία 2010-11. Για τη FYROM, της οποίας οι βιομηχανίες, μετάλλων, κλωστοϋφαντουργικών και οικοδομών αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα με την κρίση, το 2009 εκτιμάται ότι υπήρξε συρρίκνωση της οικονομίας κατά 1,2%. Για φέτος, αναμένεται ανάπτυξη 2% και για το 2011 3,8%. Όσο για τη Σερβία, η περυσινή συρρίκνωση κατά 3,1% αναμένεται να αντιστραφεί, με θετικό δείκτη ανάπτυξης στο 2,4% φέτος και στο 3,2% το 2011.

Ρουμανία και Βουλγαρία, αντίθετως, θα υποστούν τις επιπτώσεις από τα αυστηρά μέτρα λιτότητας. Η ρουμανική οικονομία εκτιμάται ότι συρρικνώθηκε κατά 7% το περασμένο έτος. Για το 2010 θεωρείται ότι θα αντιστρέψει την τάση, με την ανάπτυξη της να παραμείνει ωστόσο όχι μεγαλύτερη από 1,3%. Για το 2011 αναμένεται να φθάσει το 2,3%. Αντίστοιχα, η βουλγαρική ανάπτυξη αναμένεται να μείνει στάσιμη, μετά την περυσινή συρρίκνωση του 4,8%. Για το 2011, ε-

κτιμάται ότι θα παρουσιάσει ρυθμούς της τάξης του 2,7%.

Ιδιαίτερη μνεία κάνει η EBRD στην Τουρκία. Η εκτίμησή της είναι ότι η οικονομία της θα παρουσιάσει τους ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης το 2010. Η τράπεζα αναθεώρησε προς τα πάνω τις προβλέψεις της από 3% σε 4,7% για φέτος, προσδοκώντας αυξημένες εισροές κεφαλαίων. Για το 2011 προσδοκά ανάπτυξη 4%.

Σύμφωνα με τη EBRD, η χώρα σημειώνει αξιόλογη πρόοδο στη μετάβαση στην ελεγχόμενη αγορά. Η Τράπεζα στην πραγματικότητα αναγάγει σε δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στην οποία δραστηριοποιείται, μέσα στα επόμενα χρόνια. Στόχος είναι να φθάσει να δανείζει και να επενδύει 1,5 δισ. ευρώ ετησίως σε τουρκικές επιχειρήσεις, ποσό που «σε συνδυασμό με συγχρηματοδοτήσεις» θα συνεισφέρει στην τοπική οικονομία περί τα 4 δισ. ευρώ ετησίως.

Στατιστικά στοιχεία

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1,8%

αναμένεται ο ρυθμός ανάπτυξης φέτος στη Ρουμανία, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της Εθνικής Τράπεζας. Για το 2011 προβλέπεται ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και ο ρυθμός ανάπτυξης να ανέλθει στο 3,8%. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, ο πληθωρισμός φέτος θα υποχωρήσει λίγο, στο 4,3%, και στο 4,1% το 2011. Το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα αυξηθεί φέτος στο 5,1% του ΑΕΠ και το 2011 στο 6,5% του ΑΕΠ. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ρουμανίας εκτιμάται φέτος στο 6,4% από 7,3% το 2009, και στο 4,7% το 2011.

ΕΛΛΕΙΜΜΑ

9,5%

του ΑΕΠ εκτιμάται πως θα αυξηθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα της Βουλγαρίας το 2011, έναντι 8% φέτος και 8,8% πέρυσι.

ΚΑΤΑΤΑΞΗ

3η

χώρα είναι η Ελλάδα μεταξύ των ξένων επενδυτών στη Βουλγαρία μετά την Αυστρία και την Ολλανδία. Εκτιμάται ότι η Ελλάδα μεταξύ των ξένων επενδυτών στη Ρουμανία και πρώτη μεταξύ των ξένων επενδυτών στην ΠΓΔΜ με 1 δισ. ευρώ. Σε 800 εκατ. ευρώ ανέρχονται οι επενδύσεις των 20 από τις 285 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ΠΓΔΜ.

ΔΝΤ

8,2 δισ.

το χρέος της Τουρκίας προς το ΔΝΤ. Το δημοσιονομικό έλλειμμα πέρυσι ξεπέρασε τα 32 δισ. δολ.

Σε ποιό το μέγεθος

Του **ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Η διαχρονική ΣΒΒΕ στην υγεία των ελληνικών και όχι στην εγκατάστασή της στις βαλκανικές χώρες. Η ΣΒΒΕ είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Σήμερα, παρότι η κρίση, οι Βοσνιοί επιχειρηματίες να δίνουν το «γορές των Βαλκανίων» στην οικονομία της. Η ΣΒΒΕ είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η ΣΒΒΕ είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Στα δυτικά, η ΣΒΒΕ είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η ΣΒΒΕ είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η ΣΒΒΕ είναι η πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.